

Fecr Yayınları: 673

İSLAM HUKUKUNDA SANAL PARA

Dr. Seyyit Ali ALBAYRAK

© FCR YAYIN REKLAM BİLGİSAYAR SAN. ve TİC. LTD. ŞTİ.
(Sertifika no: 13178)

Mizanpaj ve Kapak
FCR

Baskı ve Cilt
NY MATBAACILIK YAYINCILIK
KAĞITÇILIK TİC. VE SAN. LTD. ŞTİ.
Ostim OSB Mh. 1250 Cd. No: 24 Yenimahalle/ANKARA
Tel: (0533) 591 86 17 (Sertifika no: 50732)

1. Baskı: Nisan 2023

ISBN: 978-625-6436-20-6

FCR YAYIN REKLAM BİLGİSAYAR SANAYİ ve TİC. LTD. ŞTİ.
Hacı Bayram Mah. Boyacılar Sk. No: 14/1
Ulus-Altındağ/ANKARA • Tel: (0312) 310 08 60
Web: www.fcr.com.tr • e-mail: fcr@fcr.com.tr

İSLAM HUKUKUNDA SANAL PARA

Dr. Seyyit Ali ALBAYRAK

Ankara 2023

Seyyit Ali ALBAYRAK

Erzurum-Yakutiye-Yazıpınarı köyünde dünyaya geldi (1989). İlkokulu köyünde, Ortaokulu ve Liseyi Erzurum merkezde tamamladı. Atatürk Üniversitesi İlahiyat Fakültesinden 2014 yılında mezun oldu. Diyanet İşleri Başkanlığında 2013-2016 yılları arasında görev yaptı. Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi İslami İlimler Fakültesine 2017 yılında Araştırma Görevlisi olarak atandı. Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Temel İslam Bilimleri Bölümü İslam Hukuku Anabilim Dalında 2018 yılında Yüksek Lisansını, 2022 yılında ise doktorasını tamamladı. Halen Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi İslami İlimler Fakültesi Temel İslam Bilimleri Bölümü Fıkıh Anabilim Dalında Doktor Öğretim Üyesi olarak görev yapmaktadır.

İÇİNDEKİLER

KISALTMALAR VE SİMGELER	13
TABLolar DİZİNİ	13
RESİMLER DİZİNİ	15
ÖN SÖZ	17
GİRİŞ	19
I. ÇALIŞMANIN PROBLEMİ VE ÖNEMİ	20
II. ÇALIŞMANIN GEREKÇESİ VE AMACI	21
III. ÇALIŞMANIN KAPSAMI, ÖZGÜN DEĞERİ VE YAYGIN ETKİSİ	22
IV. ÇALIŞMANIN YÖNTEMİ	23
V. LİTERATÜR DEĞERLENDİRMESİ	25
A. İslam'da Para Konusunda Yapılan Çalışmalar	26
B. Kripto Sanal Paraların İslam Hukuku Açısından Ele Alındığı Çalışmalar	27

BİRİNCİ BÖLÜM

PARANIN TARİHİ SEYRİ VE GELİŞİMİ	35
1.1. PARANIN TANIMI VE ORTAYA ÇIKIŞI	35
1.1.1. Para Nedir?	35
1.1.2. Paradan Önce	37
1.1.3. Trampa Dönemi	39
1.1.4. Trampadan Sonrası ve Hesap Parası Dönemi	42
1.1.5. Paranın Ortaya Çıkışı	44
1.1.6. Paranın İşlevleri	49
1.1.7. Paranın Özellikleri	50
1.1.7.1. Genel Kabul Görmesi	51
1.1.7.2. Dayanıklılık	52
1.1.7.3. Bölünebilirlik	52
1.1.7.4. Mislilik	53
1.1.7.5. Nadirlik	54
1.2. PARA ÇEŞİTLERİ	54
1.2.1. Ortaya Çıkışı Bakımından Para Çeşitleri	54

1.2.1.1. Doğal Para -----	54
1.2.1.2. Resmî Para -----	54
1.2.2. Fiziksel Özellikleri Bakımından Para Çeşitleri -----	55
1.2.2.1. Mal (Emtia) Para -----	55
1.2.2.2. Temsili (Emtiaya Dayalı) Para -----	57
1.2.2.3. İtibari Para -----	58
1.2.2.3.1. Madenî Ufaklık Para (Metal Para) -----	59
1.2.2.3.2. Kâğıt Para -----	59
1.2.2.4. Kaydı Para (Banka Parası) -----	61
1.2.2.5. Dijital Para Çeşitleri -----	64
1.2.2.5.1. Elektronik Para -----	65
1.2.2.5.2. Sanal Para -----	67
1.2.2.5.3. Kripto Para -----	67
1.3. PARA STANDARTLARI VE PARA SİSTEMİ -----	68
1.3.1. Mal Para Standardı -----	68
1.3.1.1. Mal Para (madenî para) Sistemleri -----	69
1.3.1.1.1. Tek Maden Sistemi -----	69
1.3.1.1.1.1. Altın Standardı -----	69
1.3.1.1.1.2. Gümüş Standardı -----	70
1.3.1.1.2. Çift Maden Sistemi -----	71
1.3.1.1.3. Simmetal Sistemi -----	71
1.3.2. Temsili Para Sistemi -----	72
1.3.3. Kâğıt Para Sistemi -----	72
1.3.4. Banka Parası Sistemi -----	73
1.3.5. Kripto Para Sistemi -----	73
1.4. PARA OLAYLARI -----	73
1.4.1. Enflasyon -----	74
1.4.2. Deflasyon -----	74
1.4.3. Devalüasyon -----	75
1.4.4. Revalüasyon -----	75

İKİNCİ BÖLÜM

İSLAM ÖNCESİ VE İSLAMİ DÖNEMDE PARANIN TARİHİ SEYRİ ----- 77

2.1. İSLAM ÖNCESİ DÖNEMDE HİCAZ BÖLGESİNDE PARA 77

2.2. İSLAMİ DÖNEMDE PARANIN TARİHİ SEYRİ ----- 81

2.2.1. Hz. Peygamber ve Dört Halife Döneminde Para ----- 81

2.2.2. Emeviler Dönemi ve Sonrasında Para-----	86
2.3. İSLAMİ DÖNEMDE KULLANILAN PARALAR -----	90
2.3.1. Dirhem (Gümüş Para) -----	90
2.3.2. Dinar (Altın Para)-----	99
2.3.3. Fels (Bakır Para)-----	102
2.3.4. Mağuş (Katkılı Para)-----	106
2.3.5. Kâğıt Para -----	106
2.4. İSLAMİ DÖNEMDE KULLANILAN AĞIRLIK-ÖLÇÜ	
BİRİMLERİ -----	110
2.4.1. Habbe-----	110
2.4.2. Kırat-----	111
2.4.3. Dânik -----	111
2.4.4. Dirhem -----	111
2.4.5. Miskal-----	112
2.4.6. Nüvât/Nevât-----	112
2.4.7. Neş -----	112
2.4.8. Ukıyye -----	113
2.4.9. Rıtl -----	113

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

SANAL PARA BİRİMLERİ VE TEKNOLOJİK ALTYAPISI ----	115
3.1. SANAL PARA BİRİMİNİN TANIMI, ORTAYA ÇIKIŞI VE	
ÖZELLİKLERİ -----	115
3.2. SANAL PARA BİRİMLERİNİN SINIFLANDIRILMASI --	118
3.2.1. Kapalı Sistem Sanal Para Birimleri -----	118
3.2.2. Tek Yönlü Akışa Sahip Sanal Para Birimleri -----	119
3.2.3. İki Yönlü Akışa Sahip Sanal Para Birimleri-----	119
3.3. KRİPTO SANAL PARA OLGUSUNUN TARİHİ ARKA	
PLANI -----	120
3.4. KRİPTO SANAL PARA BİRİMLERİNİN ELEKTRONİK	
PARA VE GELENEKSEL PARA BİRİMLERİYLE	
MUKAYESESİ -----	123
3.5. KRİPTO SANAL PARALARIN TEKNOLOJİK ALT YAPISI	
VE ÇALIŞMA SİSTEMİ -----	126
3.5.1. Kriptoloji-----	126
3.5.1.1. Kriptografi -----	127
3.5.1.2. Kriptanaliz -----	127

3.5.2. Blok Zincir (Blockchain) -----	127
3.5.2.1. Blok Zinciri Çeşitleri -----	133
3.5.2.2. Blok Zinciri Teknolojisinin Kullanım Alanları -----	134
3.5.3. Tangle -----	136
3.5.4. Madencilik (Mining) -----	137
3.5.5. Hash Algoritması (Kriptolojik Özet Fonksiyon) -----	138
3.5.6. İş Kanıtı (Proof of Work-POW) -----	139
3.5.7. Pay Kanıtı (Proof of Stake-POS) -----	141
3.5.8. Dijital İmza -----	142
3.5.9. Kripto Sanal Para Cüzdanları -----	143
3.5.9.1. Kripto Sanal Para Cüzdan Çeşitleri -----	143
3.5.9.2. Yazılım Cüzdanları -----	144
3.5.9.3. Donanım Cüzdanlar -----	144
3.5.9.4. Kâğıt Cüzdan -----	145
3.6. KRİPTO SANAL PARA ÇEŞİTLERİ -----	146
3.6.1. Kripto Sanal Paraların Sınıflandırılması -----	146
3.6.2. Temel Fonksiyonlarına Göre Kripto Sanal Paralar -----	148
3.6.3. Kripto Sanal Para Çeşitleri -----	149
3.6.3.1. Bitcoin (BTC) -----	151
3.6.3.2. Ethereum (ETH) -----	155
3.6.3.3. Ripple (XRP) -----	157
3.6.3.4. Litecoin (LTC) -----	159
3.6.3.5. Tether (USDT) -----	160
3.6.3.6. Binance USD (BUSD) -----	162
3.6.4. İslami Kurallara Uygun Olduğu İddia Edilen Kripto Sanal Para Çeşitleri -----	163
3.7. KRİPTO SANAL PARALARIN TEMİNİ -----	163
3.7.1. Kripto Sanal Para Borsaları -----	164
3.7.2. Kripto Sanal Para Bankamatikleri (ATM) -----	167
3.8. KRİPTO SANAL PARALARIN FAYDA VE RİSKLERİ -----	169
3.9. KRİPTO SANAL PARALARIN ÇEŞİTLİ ÜLKELERDEKİ YASAL DURUMLARI -----	171
3.9.1. Amerika Birleşik Devletleri -----	172
3.9.2. Kanada -----	173
3.9.3. Avustralya -----	173
3.9.4. İngiltere -----	174
3.9.5. Finlandiya -----	175

3.9.6. Almanya -----	175
3.9.7. İsviçre -----	176
3.9.8. Japonya -----	176
3.9.9. Rusya-----	177
3.9.10. Çin-----	177
3.9.11. Türkiye-----	178
3.10. KRİPTO SANAL PARALARIN İKTİSADÎ AÇIDAN PARA OLMA DURUMU -----	183
3.10.1. Mübadele Aracı Olarak Kripto Sanal Paralar -----	184
3.10.2. Ölçü Birimi Olarak Kripto Sanal Paralar-----	186
3.10.3. Değer Saklama Aracı Olarak Kripto Sanal Paralar -----	187

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

KRİPTO SANAL PARALARIN MEŞRUIYETİNE YÖNELİK FIKHÎ TARTIŞMALAR-----	189
4.1. KRİPTO SANAL PARALARIN CAİZ OLMADIĞI YÖNÜNDEKİ GÖRÜŞLER -----	189
4.1.1. Türkiye Cumhuriyeti Diyanet İşleri Başkanlığı Din İşleri Yüksek Kurulu -----	190
4.1.2. Filistin Fetva Merkezi-----	193
4.1.3. Mısır Fetva Merkezi -----	194
4.1.4. Birleşik Arap Emirlikleri Vakıflar ve İslami İşler Genel Komisyonu -----	195
4.1.5. Güney Afrika Alimler Meclisi Fetva Kurulu-----	197
4.1.6. Dâiretü'l-İfta (Ürdün)-----	198
4.1.7. Mecmau'l-Fıkhi'l-İslami -----	199
4.1.8. Büyük Britanya ve Kuzey İrlanda Birleşik Krallığı Fetva Kurulu -----	199
4.1.9. Hayreddin Karaman -----	200
4.1.10. Servet Bayındır-----	201
4.1.11. Ali Muhyiddin el-Karadâği-----	202
4.1.12. Monzer Kahf-----	202
4.2. KRİPTO SANAL PARALARIN CAİZ OLMADIĞI YÖNÜNDEKİ GÖRÜŞLERİN GEREKÇELERİ VE DEĞERLENDİRİLMESİ -----	203
4.2.1. Kripto Sanal Paraların Herhangi Bir Devlet Otoritesinden Bağımsız Olarak Üretilmesi -----	204

4.2.2. Paranın Vasıflarını Taşımaması ve Paranın İşlevlerinden Yoksun Olması -----	206
4.2.3. Kripto Sanal Paraların Denetimden Yoksun Olması ve Yasal Düzenlemelerin Olmaması -----	208
4.2.4. Kripto Sanal Paraların Değerinde Meydana Gelen Yüksek Volatilité-----	210
4.2.5. Kripto Sanal Paraların Yasadışı Faaliyetlerde Kullanılması-----	213
4.2.6. Kripto Sanal Paralarda Garar ve Kumar Bulunması -----	216
4.2.7. Kripto Sanal Paraların Sebepsiz ve Haksız Zenginleşmeye Yol Açması -----	218
4.2.8. Kripto Sanal Paraların Elektrik İsrafına Sebep Olması -----	219
4.2.9. Spekülasyona Açık Olması -----	220
4.2.10. Vergilendirmede Yaşanan Zorluklar -----	223
4.2.11. Karşılığının Olmaması-----	224
4.2.12. Teknik Sorunlar -----	225
4.2.13. Kripto Para İşlemlerinde Kabzın Meydana Gelmemesi ----	226
4.2.14. Bey'u'l-Ma'dûm Oluşu -----	229
4.2.15. Tarafların Bilinmezliği-----	231
4.2.16. Akit Meclisinin Olmayışı-----	233
4.3. KRİPTO SANAL PARALARIN CAİZ OLMADIĞI YÖNÜNDEKİ GÖRÜŞ SAHİPLERİNİN İLERİ SÜRDÜĞÜ DELİLLER -----	234
4.3.1. Sünnet-----	235
4.3.2. Mefsedet -----	236
4.3.3. Sedd-i Zerâi'-----	236
4.3.4. Örf-----	237
4.4. KRİPTO SANAL PARALARIN CAİZ OLDUĞU YÖNÜNDEKİ GÖRÜŞLER -----	238
4.4.1. Süleyman Kaya-----	238
4.4.2. Abdullah b.Muhammed b. Abdülvehhab el-Akil-----	242
4.4.3. Halid Abdülmü'min er-Rfâi-----	243
4.4.4. Amanah Finance Consultancy -----	244
4.4.5. Mohd Daud Bakar-----	247
4.4.6. Blossom Finance -Mufti Muhammad Abu-Bakar-----	249
4.5. KRİPTO SANAL PARALARIN CAİZ OLDUĞU YÖNÜNDEKİ GÖRÜŞLERİN GEREKÇELERİ VE DEĞERLENDİRİLMESİ -----	249

4.5.1. Paranın Değerini Devlet Otoritesinden Alma Zorunluluğunun Olmaması-----	250
4.5.2. Kripto Sanal Paraların Para Vasıflarını Taşdığı ve Paranın İşlevlerini Yerine Getirdiği -----	250
4.5.3. Kripto Sanal Paraların Tamamen Denetimden Yoksun ve Merkeziyetsiz Olmaması ve Yasal Düzenlemelerin Yapılıyor Olması -----	250
4.5.4. Değerindeki Volatilitenin Paralık Vasfına Etki Etmemesi--	251
4.5.5. Spekülasyon ve Manipülasyonun Kripto Sanal Paralardan Kaynaklanmaması -----	252
4.5.6. Kripto Sanal Paraların Yasadışı Faaliyetlerde Kullanılmasının Farklı Bir Durum Olduğu-----	252
4.5.7. Yüksek İşlem Hızı, Düşük Maliyetle Para Transfer Etme İmkânı ve Karşılıksız Para Basma İmkânını Ortadan Kaldırması -----	253
4.6. KRİPTO SANAL PARALARIN CAİZ OLDUĞU YÖNÜNDEKİ GÖRÜŞ SAHİPLERİNİN İLERİ SÜRDÜĞÜ DELİLLER-----	253
4.6.1. İstishâb -----	254
4.6.2. İstislâh -----	254
4.6.3. Kıyas -----	255
BEŞİNCİ BÖLÜM	
FIKIHTA PARA KAVRAMI VE KRİPTO SANAL PARALARIN FIKHÎ AÇIDAN PARA OLMA VASFI-----	257
5.1. FIKIHTA PARA KAVRAMI -----	257
5.1.1. Kur'an-ı Kerim'de Para Kavramı-----	257
5.1.2. Sünnet'te Para Kavramı -----	261
5.1.3. Fakihlere Göre Para Kavramının Kapsamı-----	263
5.2.3.1. Dinar ve Dirhem -----	264
5.2.3.2. Fels -----	265
5.2.3.3. Mağşuş Para-----	268
5.2.3.4. Kâğıt Para -----	270
5.2.3.5. Kaydı Para-----	275
5.2. FIKHA GÖRE PARANIN İŞLEVLERİ, ÖZELLİKLERİ VE KRİPTO SANAL PARALARLA MUKAYESESİ -----	280
5.2.1. Paranın İşlevleri ve Kripto Sanal Paraların Durumu -----	280

5.2.2. Paranın Özellikleri ve Kripto Sanal Paraların Durumu-----	283
5.2.2.1. Paranın Genel Kabul Görmesi -----	284
5.2.2.2. Paranın Bölünebilir Olması -----	286
5.2.2.3. Paranın Dayanıklı Olması -----	286
5.2.2.4. Paranın Kolay Taklit Edilememesi -----	287
5.2.2.5. Paranın Kolay Taşınabilir Olması -----	288
5.2.2.6. Paranın Nadir Olması-----	288
5.2.2.7. Paranın Misli Olması-----	289
5.2.2.8. Paranın Tayinle Taayyün Etmemesi -----	290
5.2.2.9. Paranın Mal Olması ve Mütakavim Olması -----	291
5.2.2.10. Paranın Semen Olması -----	294
5.2.2.11. Paranın İstikrarlı Olması -----	295
5.2.2.12. Paranın Devlet Tarafından Piyasaya Sürülmesi -----	297
5.2.3. Parada Olmaması Gereken Vasıflar -----	300
5.3.4. Kripto Sanal Para Madencilığının Değerlendirilmesi -----	301
5.3.5. Kripto Sanal Para Borsalarının Değerlendirilmesi-----	303
SONUÇ -----	305
KAYNAKÇA -----	312

KISALTMALAR VE SİMGELER

ABD	Amerika Birleşik Devletleri
ATM	Automatic Teller Machine
BDDK	Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu
Bk.	Bakınız
BTC	Bitcoin
BUSD	Binance USD
Çev.	Çeviren
Ed.	Editör
EFT	Elektronik Fon Transferi
ETH	Ethereum
g.	Gram
IBAN	International Bank Account Number
LTC	Litecoin
m.	Madde
M.Ö.	Milattan Önce
M.S.	Milattan Sonra
md.	Madde
nşr.	Neşreden
SHA	Secure Hashing Algorithm
SPK	Sermaye Piyasası Kurulu
ss.	Sayfalar arası
SWIFT	Society For Worldwide Interbank Financial Telecommunications
t.y.	Basım tarihi yok
TCK	Türk Ceza Kanunu
TCMB	Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası
TDV	Türkiye Diyanet Vakfı
TL	Türk Lirası
USD	Amerika Doları
vr.	Varak
XRP	Ripple
yy.	Basım yeri yok
h.	Hicri

TABLÖLAR DİZİNİ

Tablo 1. Mevduat Genişleme Çarpanı -----	63
Tablo 2. Blok Zinciri Teknolojisi ve Kripto Sanal Paraların Arka Planının Kronolojisi-----	121
Tablo 3. Kripto Sanal Paralar ve Elektronik Paraların Mukayesesi. -----	123

RESİMLER DİZİNİ

Resim 1. Taş Para Örneği. Yap, Mikronezya -----	43
Resim 2. M.Ö. 6. Yüzyılda Lidya'nın Başşehri Sardes'te Darp Edilen Altın ve Gümüş Sikke Örnekleri -----	45
Resim 3. Büyük Ming Sirkülasyon Hazinesi Olarak Bilinen Bir Banknot Örneği Çin, 1375-----	46
Resim 4. Avrupa Stockholms Banco Tarafından 1666'da Basılan Kâğıt Para -----	46
Resim 5. 1856'da Çıkarılan 10 Kuruş Kâime-----	47
Resim 6. 1917'de Çıkan 5 Kuruş Kâime -----	48
Resim 7. İşçilere Birayla Yapılan Ödemeyi Gösteren Kil Tablet M.Ö. 3100-3000 -----	56
Resim 8. Cumhuriyet dönemi basılan kâğıt para örneği -----	61
Resim 9. Bizans altın sikke örnekleri-----	80
Resim 10. Halife Abdülmelik b. Mervân'a Ait Bir Sikke Örneği -----	87
Resim 11. Selçuklu Dönemine Ait Bazı Sikke Örnekleri -----	88
Resim 12. Osmanlı ve Değişik Dönemlere Ait Sikke Örnekleri -----	89
Resim 13. Küfî Yazılı Sâsânî Dirhemi Örneği-----	91
Resim 14. Halife Abdülmelik b. Mervân Devrinde Basılmış Dirhem Örnekleri -----	96
Resim 15. Halife Abdülmelik Zamanında (685-705) Basılan Emevî Dirhemi Örneği-----	96
Resim 16. Ermîniye'de 99'da (717-18) Basılan Emevî Dirhemi Örneği-----	96
Resim 17. Ön Yüzünde Halife Abdülmelik'in Tasviri ve Bazı Dinî İbareler Bulunan Bir Dinar Örneği -----	100
Resim 18. 94 (713) Tarihli Bir Dinar Örneği-----	101
Resim 19. Halife Abdülmelik b. Mervân Tarafından Dımaşk'ta Bastırılmış Olan Dinar Örneği -----	101
Resim 20. İmparator II. Konstans Tipinde Dımaşk'ta Basılmış Bakır Fels Örneği-----	103
Resim 21. İmparator II. Konstans Tipinde Humus'ta Basılmış Bakır Fels Örneği-----	104

Resim 22. Ba'lebek'de ve Taberiye'de Darbedilen Taklit Felslerle Miladi 670 Yılında Basılan Halife Tasvirli Fels Örnekleri---	105
Resim 23. I. Murad Devrine Ait Bakır Para Örneği-----	106
Resim 24. Bir Liralık Kâime Örneği-----	107
Resim 25. Sanal Paraların Sınıflandırılması-----	118
Resim 26. Blok Zinciri Veri Yapısı -----	130
Resim 27. Ağ Yapıları-----	131
Resim 28. Blok Zinciri Teknolojisinin Çalışma Prensibi -----	132
Resim 29. Blok Zincirinin Para Transferindeki Çalışma Prensibi-----	133
Resim 30. Bitcoin Ağında Kullanılan SHA-256 HASH Algoritması -	139
Resim 31. İş İspatı Algoritması -----	140
Resim 32. İmzalama ve İmza Doğrulama -----	142
Resim 33. Ledger Nano X-----	145
Resim 34. Trezor One ve Trezor Model T -----	145
Resim 35. CoolWallet S-----	145
Resim 36. KeepKey -----	145
Resim 37. Kâğıt Cüzdan Örneği -----	146
Resim 38. İlk On Sırada Yer Alan Çeşitli Kripto Sanal Para Birimleri--	150
Resim 39. Bitcoin'in Dolaşımdaki Arzı ve Piyasa Değeri -----	155
Resim 40. Ethereum'un Dolaşımdaki Arzı ve Piyasa Değeri -----	157
Resim 41. Ripple'in Dolaşımdaki Arzı ve Piyasa Değeri-----	159
Resim 42. Litecoin'in Dolaşımdaki Arzı ve Piyasa Değeri-----	160
Resim 43. Tether'in dolaşımdaki arzı ve piyasa değeri -----	161
Resim 44. Binance USD Dolaşımdaki Arzı ve Piyasa Değeri -----	163
Resim 45. Türk Kripto Sanal Para Borsaları-----	166
Resim 46. Küresel Kripto Sanal Para Borsalarına İlişkin Çeşitli Bilgiler --	167
Resim 47. Kripto Sanal Para ATM Örneği-----	168
Resim 48. BDDK 25 Kasım 2013 Tarihli Basın Açıklaması-----	179
Resim 49. SPK 2018 Tarihli Bülten -----	180
Resim 50. Ödemelerde Kripto Varlıkların Kullanılmamasına Dair Yönetmelik -----	182

ÖN SÖZ

Tarihi süreç içerisinde farklı tür ve şekillerde karşımıza çıkan para olgusunun günümüzde sanal formuna tanıklık etmekteyiz. Gelişen teknolojiyle birlikte internetin kullanım alanları giderek artmış, finans sektöründe teknolojik imkânların ve internetin etkin kullanımını sanal para kavramını ortaya çıkarmış ve kullanım hacmi artan kripto sanal paraların hukukî ve dinî meşruiyeti tartışma konusu olmuştur. Kripto sanal paralara yatırım yapmak veya bu paraları çeşitli ticari işlemlerde kullanmak isteyen fakat dinî hassasiyetleri sebebiyle uzak duranlar, bu tür paraların fikhî açıdan nasıl değerlendirildiğini merak etmektedirler. İslam hukuku alanında yapılan kripto sanal paraların konu edildiği çalışmaların ve bu konuda verilen çeşitli fetvaların varlığı bilinmektedir. Gerek konuyla ilgili çalışmalar gerekse fetvalar, konuyu tek bir kripto sanal para üzerinden ele aldığı için kanaatimizce ortaya çıkan probleme çözüm sunmakta yetersiz kalmaktadır. Yeni bir olgu olan kripto sanal paraları, paranın tarihi seyrinden, işlev ve özelliklerinden ayrı değerlendirmek yanıltıcı olmaktadır. Bu anlamda çalışmamızda yukarıdaki hususlara, bilhassa paranın işlev ve özelliklerine dikkat çekilerek kripto sanal paraların bu işlevleri yerine getirip getirmediği ve söz konusu özellikleri taşıyıp taşımadığı fikhî açıdan tartışılmıştır.

Doktora tezi olarak hazırladığımız bu çalışmanın yayımlanması münasebetiyle; güncel ve bir o kadar da ilgi odağı haline gelen bu konuyu çalışmamız için teşvikte bulunan ve çalışma süresi boyunca desteklerini esirgemeyen danışman hocam Doç. Dr. H. Murat Kumbasar'a, teklif ve önerileriyle çalışmamıza katkı sunan Prof. Dr. Davut Yaylalı'ya, Prof. Dr. Eyup

Şimşek'e, Prof. Dr. Hadi Sağlam'a ve Dr. Öğr. Üyesi Korkut Dindi'ye teşekkürü bir borç bilirim.

Ayrıca bu çalışmanın Atatürk Üniversitesi Bilimsel Araştırma Projesi (BAP) (SDK-2022-9971) kapsamında desteklendiğini belirtmeliyiz. Bu anlamda BAP koordinasyon merkezi ekibine ve bu çalışmayı yayımlamayı kabul eden Fecr Yayınevi'ne teşekkür ederim.

Seyyit Ali ALBAYRAK

Erzurum-2023